

6

Snelcursus | Betrokkenheid van de gemeenschap

Tijdens het proces van het verkennen van de cVPP-mogelijkheden zullen er vragen over de betrokkenheid van de gemeenschap ontstaan.

Deze spoedcursus biedt de deelnemers ondersteuning bij het ontwikkelen van een aanpak om de bredere gemeenschap te betrekken.

Deze snelcursus geeft achtergrondinformatie over de betrokkenheid van de gemeenschap.

De snelcursus is geen hulpmiddel voor het ontwikkelen van een strategie voor de betrokkenheid van de gemeenschap.

Betrokkenheid van de gemeenschap

Betrokkenheid bij de gemeenschap verwijst naar een rechtvaardig co-creatief proces dat de wederzijdse betrekkingen, het vertrouwen en het welzijn van de gemeenschap verbetert. Een community-based VPP heeft als doel het creëren van (ecologische, sociale en economische) waarden voor en door de gemeenschap, wat alleen kan worden bereikt als de gemeenschap betrokken is.

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen:

- gemeenschap door plaats
(bijvoorbeeld buurt, dorp, regio)
- gemeenschap door gedeelde interesse
(bijvoorbeeld gedeelde belangen in energie of duurzaamheid).

Betrokkenheid van de gemeenschap

Door de grote diversiteit aan (energie)gemeenschappen en de context waarin zij opereren, is er geen kant en klare aanpak.

Deze snelcursus voorziet eerder in:

- Algemene suggesties hoe je een gemeenschap betreft op basis van best practice cVPP voorbeelden.
- Een kader dat gebaseerd is op de literatuur over milieurechtvaardigheid met vragen die nuttig zijn om in overweging te nemen bij het ontwikkelen van een plan hoe je de gemeenschap kan betrekken.

Algemene suggesties op basis van 'best practice' cVPP-voorbeelden

De hoge complexiteit van een cVPP maakt het uitdagend om een breed scala aan leden van de gemeenschap te betrekken. Een manier om dit te doen is om de tijd te nemen om samen met de gemeenschap naar een cVPP toe te werken. Ideeën hiervoor kunnen worden ontwikkeld tijdens het backcastingproces, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van **de Tijdslijn** en het **Verhaal n°2**.

Verskillende suggesties om met de complexiteit om te gaan:

TIMING - geef de leden van de gemeenschap de tijd om het te begrijpen

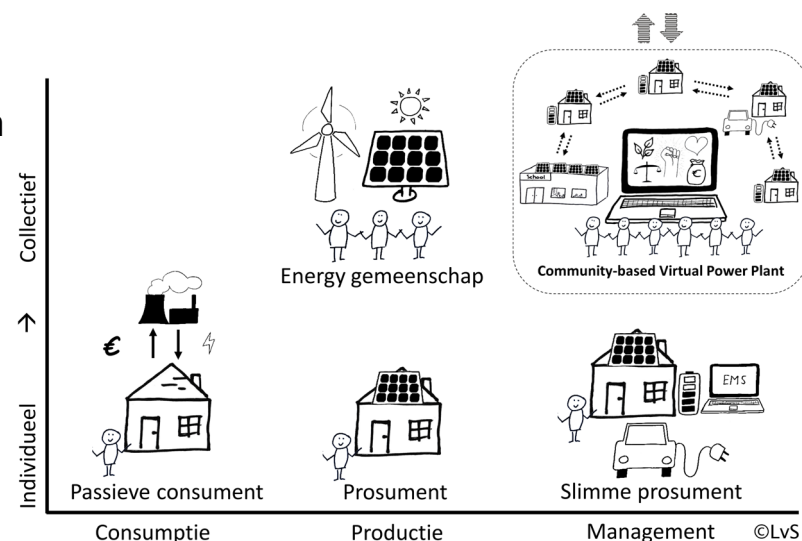
- ❑ Begin met het installeren van HE-opwekking en een monitoringsysteem om het verbruik en de opwekking te monitoren, zowel op het niveau van het huishouden als op het niveau van de gemeenschap.
- ❑ Deze kunnen eerst worden geïnstalleerd in huizen van 'ambassadeurs', die de leden van de gemeenschap uitnodigen om hun ervaringen met deze systemen te delen.
- ❑ Deze bezoeken in combinatie met energiemonitoringsystemen maken het mogelijk om gesprekken te voeren met leden van de gemeenschap over verschillen tussen opwekking en vraag en over de implicaties voor de energietransitie.
- ❑ Deze gesprekken vormen de basis van een collectief leerproces waarin de leden van de gemeenschap leren over de uitdagingen van de energietransitie en de mogelijkheden voor cVPP, terwijl de initiatiefnemers van het cVPP-project leren over de behoeften, doelen en motivaties van de leden van de gemeenschap.

Algemene suggesties op basis van 'best practice' cVPP-voorbeelden

EENVOUDIGHEID -

gebruik een goede basisverhaallijn om de uitdagingen van de energietransitie en de veranderende rol van burgers/gemeenschappen uit te leggen.

- De energietransitie gaat niet alleen over mogelijkheden om energie te besparen, om duurzame energie op te wekken en om deze zelf te gebruiken. De energietransitie gaat ook steeds meer over wanneer we energie gebruiken, hoe we energie opslaan, hoe we energie uitwisselen met anderen en of terugleveren aan het net.
(zie ook de snelcursussen Geschiedenis van het Energiemarkt en Energieflexibiliteit).
- Wanneer je zelf energie opwekt, kan de vraag rijzen:
Hoe kan ik zoveel mogelijk van deze zelf opgewekte energie zelf gebruiken?
- Energiemonitoring is een eerste stap om meer inzicht te krijgen in de eigen patronen en volumes van energieopwekking en- verbruik en biedt een begin van antwoord op deze vraag.
- Wanneer de leden van de gemeenschap een beter idee hebben over de vraag en aanbod van energie binnen hun gemeenschap, kan het (c)VPP-concept worden geïntroduceerd als een oplossing om de manier waarop energie wordt gebruikt, geproduceerd en gedeeld binnen de gemeenschap te veranderen.

Algemene suggesties op basis van 'best practice' cVPP-voorbeelden

Deze verhaallijn is zeer algemeen en kan verder worden uitgewerkt op basis van de ideeën en voorkeuren van de mensen. De cartoons en de PREZI-animatie helpen ook om de verhaallijn te verduidelijken.

Het uitnodigen van mensen uit een bestaand cVPP-project om ervaringen te delen kan bijdragen aan het tastbaarder maken van het cVPP-concept.

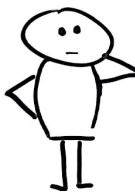
Als je een verhaallijn ontwikkelt als onderdeel van de **back-casting**, kan dit ook gebruikt worden als een instrument om leden van de gemeenschap te betrekken (bijvoorbeeld door hen uit te nodigen om het verhaal aan te vullen/ te veranderen zodat het beter aansluit bij hun behoeften en ambities).

Waarom een Virtuele Energiecentrale?

Het doel van een betrokkenheidsbenadering is niet alleen om de leden van de gemeenschap te informeren en bewust te maken van de uitdagingen van de energietransitie.

Het doel is om een verhaal over cVPP te maken dat betrekking heeft op hun eigen vragen, behoeften, ambities en beoogde rol in de energietransitie.

Kan ik de overtollige energie van mijn zonnepanelen delen of verkopen met/aan mijn burenen?

Hoe kan ik de zelf-opgewekte hernieuwbare energie binnen onze gemeenschap houden?

Hoe kunnen we bijdragen aan een duurzamer en rechtvaardiger energiesysteem?

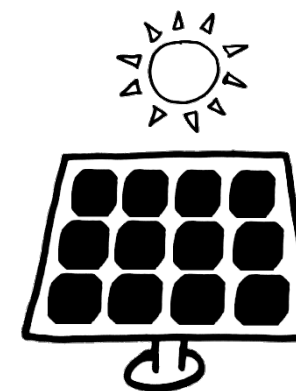
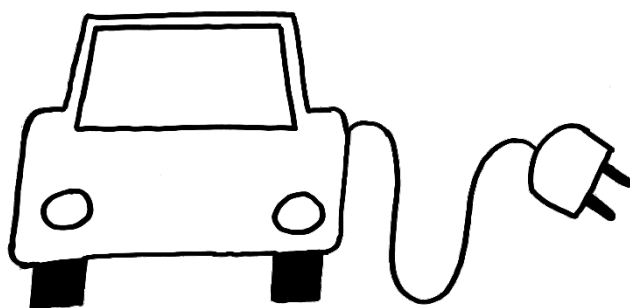
Wat als onze gemeenschap meer energie opwekt dan we zelf nodig hebben, kunnen we dit overschot dan op de markt verkopen?

Waarom een Virtuele Energiecentrale?

Het ontwikkelen van een cVPP is een langetermijnproces waarbij de keuzes die in het begin worden gemaakt van invloed zijn op de toekomstige mogelijkheden.

Om een cVPP in de toekomst mogelijk te maken, moeten de huidige keuzes met betrekking tot bijvoorbeeld warmtepompen, oplaadpalen voor elektrische voertuigen en batterijen rekening houden met het feit dat deze door een toekomstig EMS bestuurbaar moeten zijn.

Het is belangrijk om de leden van de gemeenschap van meet af aan te betrekken, zodat ze zich bewust worden van deze kwesties, zodat ze keuzes kunnen maken van no-regret.

6

Milieurechtvaardigheid voor betrokkenheid van de gemeenschap

De betrokkenheid van de gemeente kan verschillende vormen aannemen en we bieden geen overzicht van alle methoden die je kunt gebruiken.

Wat we wel bieden is een kader met vragen die nuttig zijn om na te denken en te bespreken hoe je de gemeenschap wilt betrekken.

Dit kader is gebaseerd op de literatuur over milieurechtvaardigheid en is in de praktijk (in verschillende variaties) gebruikt.

We presenteren eerst de 5 dimensies van dit kader.

Vervolgens leggen we uit hoe deze relevant zijn met het oog op de cVPP-gerelateerde uitdagingen.

6

Een wettelijk kader als strategische checklist

Erkenning: wie telt er?

- Worden alle leden van de gemeenschap erkend? Hoe worden ze erkend in hun diversiteit aan perspectieven, behoeften, ambities, verwachtingen?

Participatie: wie wordt er gehoord?

- Hoe worden de leden van de gemeenschap betrokken bij het definiëren van de behoeften, oplossingen en prioriteiten in de verschillende fasen van het proces?
- Hoe hebben ze inspraak in de manier waarop het co-creatieproces is georganiseerd?

Distributie: wie krijgt wat?

- Wat voor soort problemen worden aangepakt/zijn op te lossen door de cVPP? Wiens problemen?
- Welke kwetsbaarheden zijn belangrijk om rekening mee te houden in deze gemeenschap - hoe kunnen deze worden beïnvloed als gevolg van stappen in de richting van een cVPP?

Capaciteiten: wie doet wat?

- Wat zijn de capaciteiten van de verschillende leden van de gemeenschap om bij te dragen aan het proces (bijv. deelnemen aan vergaderingen, helpen organiseren, investeren, helpen om anderen te betrekken, optreden als 'ambassadeurs')?
- Welke capaciteiten en competenties zijn nodig om zinvol te kunnen deelnemen aan het cVPP-proces? Hoe kunnen leden van de gemeenschap worden ondersteund bij het verwerven hiervan?

Verantwoordelijkheid: wat maakt het uit (voor wie)?

- Wie is geïnteresseerd in het nemen van welke verantwoordelijkheden?
- Hoe worden de leden van de gemeenschap ondersteund bij het nemen van verantwoordelijkheid?
- Hoeveel ruimte is er om niet actief verantwoordelijkheid te nemen?

Erkenning

De meeste energiegemeenschappen beginnen met een kleine groep enthousiastelingen die de kaart trekken. Andere leden van de gemeenschap kunnen variëren in hun interesse om deel te nemen en deze interesse kan ook veranderen in de loop van de tijd.

Om de diversiteit aan behoeften, achtergronden, interesses en ambities goed te onderkennen, zijn de volgende vragen relevant om te stellen:

- Hoe goed ken je de leden van de gemeenschap?
- Wie zijn de (energie)leden van de gemeenschap? Wat zijn hun behoeften en belangen? Hoe kom je daar het beste achter?
- Zijn er leden van de gemeenschap die al zonnepanelen, elektrische voertuigen, batterijen, enz. hebben en die mogelijk een rol kunnen spelen als ambassadeur?
- Zijn er bestaande gemeenschaps(energie)initiatieven, sociale netwerken of organisaties waar het cVPP-project op kan aansluiten?

Participatie en wettelijke procedures

Er zijn meerdere niveaus en manieren om de leden van de gemeenschap te betrekken. Een cVPP-initiatief kan de leden van de gemeenschap actief betrekken bij elke stap. Of degenen die het project hebben gestart kunnen hun diensten aanbieden aan de gemeenschap, rekening houdend met de waarden en behoeften van de gemeenschap. Verschillende leden van de gemeenschap kunnen verschillende rollen spelen in een energie-gemeenschap, en dit kan natuurlijk ook veranderen in de loop van de tijd. Niet iedereen is bereid of in staat om dezelfde hoeveelheid tijd, moeite en geld te investeren. Wanneer de cVPP-gemeenschap in een coöperatie is georganiseerd, dan kan de coöperatieve structuur de regels van het proces bepalen.

De [Internationale Coöperatieve Alliantie \(ICA\)](#) heeft principes ontwikkeld die billijkheid, gelijkheid en sociale rechtvaardigheid centraal stellen in een coöperatie:

1. vrijwillig en open lidmaatschap
2. democratische controle door haar leden
3. economische participatie van de leden
4. autonomie en onafhankelijkheid
5. onderwijs, opleiding en informatie voor de leden
6. samenwerking tussen coöperaties
7. zorg voor de Gemeenschap

Participatie en wettelijke procedures

Een inclusief en aantrekkelijk proces, waarbij het voor de leden van de gemeenschap duidelijk is hoe zij kunnen participeren (in het ontwerp, de planning en de uitvoering) is cruciaal voor elk gemeenschapsinitiatief.

Het organiseren van een dergelijk proces kost tijd en moeite.

Gemeenten of andere (publieke) organisaties kunnen in bepaalde gevallen ondersteuning bieden - bijvoorbeeld financiële steun, professionele ondersteuning, coaching met instrumenten om de leden van de gemeenschap te betrekken.

Voorbeelden van dergelijke organisaties zijn:

- Europa: [REScoop.eu](https://rescoop.eu)
- Nederland: [EnergieSamen](#), [Hier opgewekt](#), [Buurkracht](#)
- België: [REScoop Vlaanderen](#), [KampC](#)
- Ierland: [SEAI](#), [Friends of the Earth](#)

Rechtvaardige verdeling

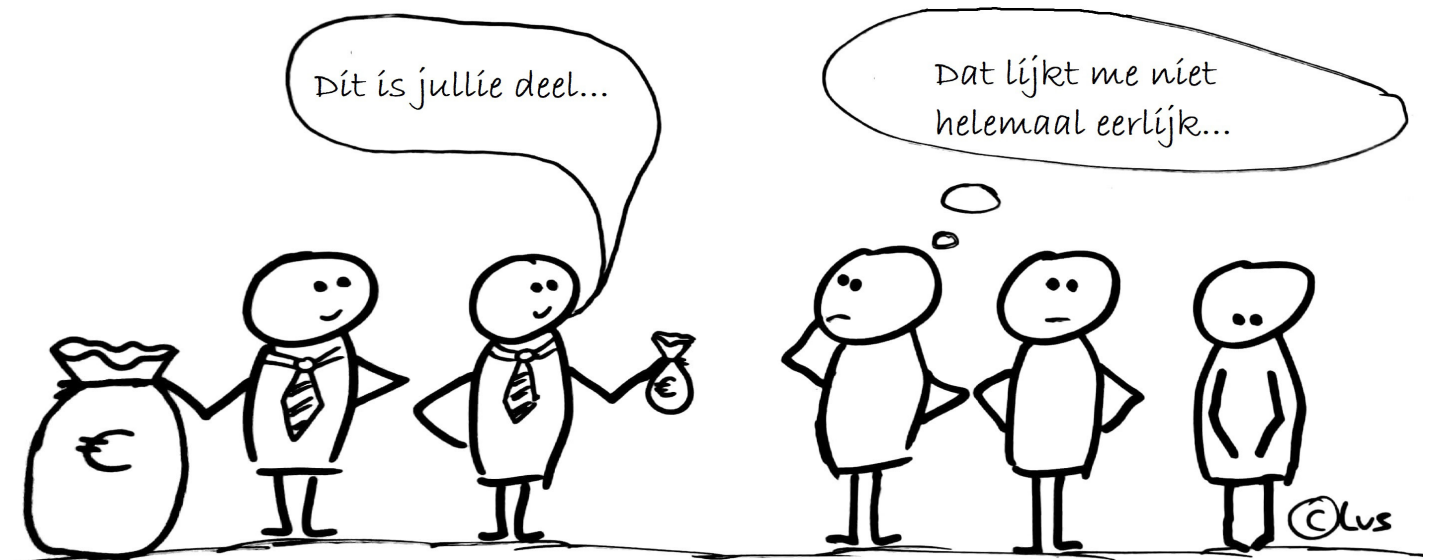

Het basisidee van een cVPP is,

dat het mogelijk is om waarde te creëren voor en door de gemeenschap.

Dat betekent dat de cVPP activiteiten mogelijk moet maken die de leden van de gemeenschap relevant en belangrijk vinden. Leden van de community kunnen worden uitgenodigd om hun ideeën hierover te delen. Om tot een rechtvaardige verdeling van baten, kosten en risico's te komen, is het belangrijk dat leden van de gemeenschap zonder tijd, geld, geschikte daken voor PV, etc. ook worden uitgenodigd om deel uit te maken van de cVPP.

- ❑ Welke problemen worden aangepakt/zijn op te lossen door de cVPP?
Wiens problemen? Wie profiteert van de oplossingen?
- ❑ Welke kwetsbaarheden zijn belangrijk om rekening mee te houden in deze gemeenschap - hoe kunnen deze worden beïnvloed als gevolg van stappen in de richting van een cVPP?

Capaciteiten

De uitdaging is om de leden van de gemeenschap te betrekken bij de ontwikkeling van een project dat relatief complex is - in vergelijking met bijvoorbeeld een energiebesparingsproject.

Wat zijn de mogelijkheden van de verschillende leden van de gemeenschap om bij te dragen aan het proces (bijv. deelnemen aan vergaderingen, helpen organiseren, investeren, helpen om anderen te betrekken, optreden als 'ambassadeurs')?

Welke capaciteiten en competenties zijn nodig om zinvol te kunnen deelnemen aan het cVPP-proces?

Hoe kunnen leden van de gemeenschap worden ondersteund bij het verwerven hiervan?

Eerdere suggesties over timing en een duidelijke verhaallijn kunnen nuttig zijn.

Verantwoordelijkheid

Niet iedereen wenst hetzelfde niveau van actieve betrokkenheid en verantwoordelijkheid.

Je kunt dit in het kader van het engagementproces met de leden van de gemeenschap bespreken, zodat zij zelf een keuze kunnen maken over het eigenaarschap en de verantwoordelijkheid. Dit kan onderdeel zijn van een discussie met de leden van de gemeenschap over de rol(len) die zij willen overnemen. Bij veel initiatieven neemt een kleine groep het voortouw en anderen zijn daar blij mee. Het kan ook zijn dat de ideeën van de leden over hoe ze een bijdrage kunnen leveren, in de loop van de tijd veranderen.

- Wie is geïnteresseerd in het nemen van welke verantwoordelijkheden?
- Hoe worden de leden van de gemeenschap ondersteund bij het nemen van verantwoordelijkheid?
- Hoeveel ruimte is er om (niet) actief verantwoordelijkheid te nemen?

Milieurechtvaardigheid voor betrokkenheid van de gemeenschap

Erkenning: wie telt er?

Participatie: wie wordt er gehoord?

Distributie: wie krijgt wat?

Mogelijkheden: wie doet wat?

Verantwoordelijkheid:
wat maakt het uit (voor wie)?

